

Tilburg University

Tijd en geld

van Damme, E.E.C.

Published in:
Algemeen Dagblad

Publication date:
2001

Document Version
Peer reviewed version

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):
van Damme, E. E. C. (2001). Tijd en geld. *Algemeen Dagblad*.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

TIJD EN GELD

43-10
of 17-10

Vannacht kunt u weer een uurtje langer slapen. Maandag bent u dan prima uitgerust en kunt u in opperbeste stemming naar het werk. Dat geldt ook voor beleggers en handelaren op de financiële markten. Als iedereen er zo'n zin in heeft zal men vast wel aandelen willen kopen. Zullen de koersen aanstaande maandag meer stijgen dan op een gewone maandag?

Ik raad u in ieder geval aan maandagochtend in de spits extra goed op te letten. De ervaring leert dat er in en direct na het weekend waarin de tijd verzet wordt meer ongelukken gebeuren dan normaal. Mensen hebben dan wel langer kunnen slapen, ze zijn niet uitgeslapen. Door het verzetten van de klok is bij velen het bioritme verstoord. Daardoor voelen ze zich minder fit, kunnen ze zich minder goed concentreren en ligt de reactiesnelheid lager. Meer ongelukken zijn het onvermijdelijke gevolg.

Wat voor het verkeer geldt, geldt ook voor de beurs. De "mismatch" tussen de lichaamstijd en de kloktijd brengt mensen in een slechtere stemming. Het lichaam voelt een algemeen gevoel van onbehagen dat het niet goed kan thuisbrengen. Het onderbewuste percipieert onzekerheid, terwijl er in werkelijkheid helemaal geen risico is. Onzekerheid is altijd slecht voor de koers van aandelen. Aanstaande maandag zal het dagrendement dus lager zijn dan normaal.

Weekenden zijn sowieso slecht voor de beurs. Door de week hebben veel beleggers geen tijd om hun aandelenportefeuille te evalueren. Het weekend biedt die tijd. Verkoopbeslissingen worden dan genomen. Op maandag wordt meer verkocht dan op andere dagen. Het gevolg? Terwijl door de week het dagrendement positief is, is dat tijdens het weekend negatief. Gemiddeld genomen is een aandeel op maandag minder waard dan op de vrijdag ervoor.

Een recent artikel in de *American Economic Review* berekent hoe groot de effecten zijn. Tussen 1967 en 1997 won, op een gemiddelde weekdag, de S&P-500-index van Wall Street 0,059% aan waarde. Tijdens een gemiddeld weekend verloor

deze index echter 0,04% aan waarde. In het laatste weekend van april, als de klok in de VS een uur vooruit wordt gezet, is het waardeverlies veel groter: 0,14%. Als in het laatste weekend van oktober de klok weer een uur terug gezet wordt, is het waardeverlies nog groter. Naar verwachting zal Wall Street aanstaande maandag 0,55% lager sluiten dan gisteren het geval was. Als gevolg van het schakelen met de tijd daalt de Amerikaanse beurs dit weekend dus meer dan 10 keer zo sterk dan in een gewoon weekend.

De onderzoekers berekenen dat, als gevolg van het terugschakelen, Amerikaanse beleggers alleen al een verlies van 75 miljard gulden leiden. Ter vergelijking: in Nederland moeten wij met zijn allen meer dan een maand hard werken om dit bedrag bij elkaar te krijgen. Het omschakelen van zomer- op wintertijd heeft niet alleen in de VS een negatief effect op de beurs. De onderzoekers vinden vergelijkbare effecten op de beurzen van Canada, Frankfurt en Londen. Er is geen enkele reden om aan te nemen dat dit in Nederland anders zal zijn.

Het idee de zomertijd in te voeren werd al in 1784 door de Amerikaan Benjamin Franklin geïntroduceerd. Hij verbleef toen in Parijs en hij rekende de inwoners daarvan voor dat ze zich elk jaar ongeveer 100 miljoen *livres* aan kaarsen konden uitsparen als ze in de zomer een uur eerder op zouden staan. Het duurde nog tot de eerste wereldoorlog voor zijn idee in praktijk werd gebracht, toen om de kolenvoorraden zo veel mogelijk te sparen. In Nederland schaften we na de Tweede Wereldoorlog de zomertijd af, maar na de oliecrisis van 1973 voerden we deze weer in, nu om olie en andere energie te sparen.

Zomertijd spaart niet alleen energie, maar het brengt ook hoge maatschappelijke kosten met zich mee. Chagrijnige gezichten, meer ongelukken, en waardevernietiging op de beurs. Het wordt hoog tijd de zomertijd weer af te schaffen.

Eric van Damme